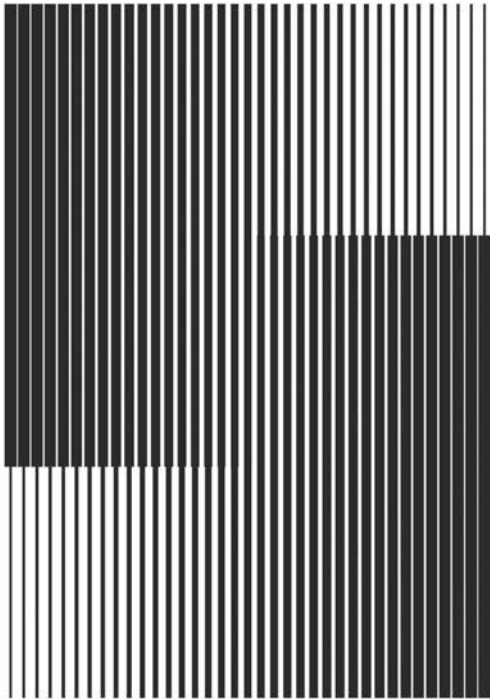

Zvezdara teatar

San i java

Nenad Brkić

Nenad Brkić

San i java

Zvezdara
teatar

Књига „Сан и јава“ Ненада Бркића на први поглед би могла бити сврстана у један од уобичајених у релативно богатој серији (ауто)биографских записа различитих актера савременог српског и југословенског позоришта, а који су код нас објављени у последње две или три деценије. То су, најчешће, биле књиге глумица и глумаца, писане о сопственим доживљајима, сусретима, срединама и догађајима, често и анегдотски, готово увек у сасвим личном, па и приватном тону.

Мислим да су та написана сећања изузетно важна за сваку средину, а посебно за овакву каква је наша, која премало и селективно памти, не уме да поштује вредности прошлости (па и не тако давних), а тиме и људи које су те прошлости градили или их обележили. Зато су значајне и публикације о институцијама и манифестацијама, које су обично приређиване поводом разних годишњица, а често су садржински и формално веома вредне. Ту је, међутим, готово увек реч о текстовима различитих аутора, прикупљеним, структурираним и уређеним у складу са приликама и условима у којима те публикације настају и бивају објављиване. Ауторских књига о конкретним позориштима, са друге стране, код нас изгледа да нема, или су веома ретке – свакако, нема их довољно.

У том контексту је књига Ненада Бркића, објављена крајем 2024. године у издању *Чиџоја шћамје* сасвим посебна појава.

Реч је о необичном и несвакидашњем литерарном тексту који је, у целини, заснован на личном искуству и личном сведочењу. Иако посвећена *Звездара театру*, Бркићева књига је драгоцен допринос разумевању околности у којима се мењала (или није) позоришна сцена Београда, од почетка осамдесетих година прошлог века, до данас. Ненад Бркић, уз позивање на велики број лако проверљивих чињеница и података, износи и оне за које зна сасвим мали број људи, па, по свој прилици, за бар неке од њих – једино он сам. Већ то овој причи о једном апартном, па опет и парадигматском позоришном подухвату – оснивању, развоју

и вођењу *Звездара театра* – даје изузетан емоционални набој, али, на томе се, наравно, аутор не зауставља.

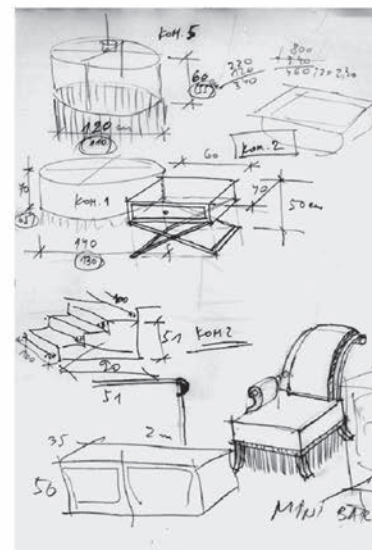
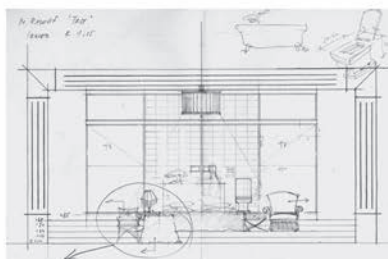
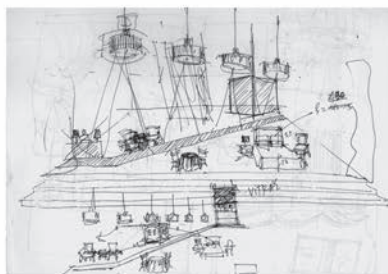
Говорећи о историјату позоришта ком је посветио огроман део свог професионалног (и личног) живота, Ненад Бркић уводи као *dramatis personae* своје колегинице и колеге – глумице и глумце, позоришне мајсторе свих врста, писце и „административно особље“, редитеље, политичаре, архитекте, костимографе, државне службенике, сценографе, и, што је најважније, *пријатеље* те куће, позоришта као појаве, па и њега, аутора, самог. А то су људи о којима мислимо (или желимо) да знамо све, као и они за које једва да смо чули или они чија нам имена без Бркићеве књиге ништа не би значила. Историја *Звездара театра*, како је види и тумачи Ненад Бркић, субјективна је историја савременог југословенског позоришта, али и продубљени поглед у друштво, државу, политички и економски систем једног времена и средине коју смо волели, па јој из те љубави и много шта замерали. И, од тог *критичкој погледа из љубави*, ако би тако могло да се каже, саткана је ова књига у целини.

Та књига говори о идејама, о вери и уверењима, способности и снази да се за уверења бори, до крајњих граница, не штедећи, при томе, ни себе ни друге. Написао сам, 21. новембра прошле године, да је „данас овакво сведочење посебно важно – када нових идеја има премало, када нико више не верује никоме и ничему довољно, и када се снага и енергија, па и емоције увелико штеде – начелно за себе саме, без много схватања да смо и такви, сами, ипак део неке средине“⁷⁾.

Тада нисам могао ни да наслутим да ће ме непосредна будућност тако снажно и недвосмислено демантовати. Тачније, не будућност – садашњост, коју нисам био у стању да видим, иако је већ била ту. Не могу а да се поново, по ко за који пут, не сетим „Буденброкових“ и тог фасцинантног слевила о ком пише Томас Ман, а које нам не дозвољава да се, потпуно

7) Радивоје Динуловић, *Рецензија књиге „Сан и јава“ Ненада Бркића*, Љубљана, 21. 11. 2024.

2011.

MILOŠ RADOVIĆ

TRST

REŽIJA: ALISA STOJANOVIĆ

ATELJE 212

FOTO: DUŠAN ĐORĐEVIĆ I DARKO NEDELJKOVIĆ

Odabrane predstave

оковани остацима, па и предоцбама прошлости у којој смо били неславни актери, суочимо са стварношћу и аутентичним, промењеним светом који нас окружује. На нашу велику срећу (а, питам се, да ли смо је баш сви и заслужили), добили смо, као генерација, другу шансу⁸⁾. Дали су нам је они којима смо се годинама обраћали уверавајући их у смисленост и могућност борбе за другачији свет, а сада само од нас зависи хоћемо ли коначно успети да нешто научимо, од њих и из сопствене историје, или ћемо, као друштво, још једном одлучити да останемо по страни. Другим речима, хоћемо ли, као што су то они учинили, освестити да смо „ми они на које смо чекали“⁹⁾.

Непосредно су с тим у вези разлози због којих се Ненад Бркић одлучио да напише ову књигу. Сведочанства о тим разлозима веома су лична, као и његова књига у целини, што је, наоко парадоксално, и чини важном за друге.

То су два писма. Једно је од кћери, која му каже како је прочитала мноштво написа у штампи поводом јубилеја 35 година *Звездара шеаџира* и да јој је „много криво“ што га „у томе нема“, да све што је „урадио и

8) О томе је могуће пронаћи бројне изјаве, на пример: Иванка Поповић у емисији *Studio Live*, Телевизија N1, 16. 1. 2025, 12,00ч.

9) Златко Паковић, из сонга у представи *Ибзенов Нејријаишељ народа као Брехиов поучни комад*, ЦЗКД, Београд, 2014, <https://www.danas.rs/kolumna/zlatko-pakovic/mi-smo-oni-koje-smo-cekali/>, приступљено 16. 1. 2025.

стварао целог живота у јавности није присутно“¹⁰⁾. А друго је од сина који, као и „много нас дубоко верује да су те ствари имале смисла“¹¹⁾. Објављена у интегралном облику, ова два писма чине врло специфичну, двосмерну, тачније – узајамну посвету Бркићеве књиге, коју он поставља између апокрифног сна којим књигу отвара, и властитог преиспитивања разлога због којих одлучује да књигу заиста и напише. Тако настаје троделни увод у узбудљиву причу о једном позоришту, о једном животу (протканом животима многих), и о једном времену. О времену које је прошло, али које је и даље ипак део садашњости, на много различитих нивоа и наизглед тешко разумљивих начина.

И у том погледу на три времена, прошло, садашње и будуће, Бркићево искуство је надањујуће – он, без икакве сумње, жели да подстакне своје читаоце на нове подухвате, али он не крије ни своје поразе, као ни цену коју је било потребно платити за повремене победе и усхићења. У двојности схватања прошлости и себе у њој, једнако као и будућности и других у времену које долази, леже највећа вредност и значај књиге „Сан и јава“, чија ће публика, несумњиво, бити ширира од позоришне

10) Сара Бркић, у електронском писму свом оцу, 9. 10. 2019, из Амстердама.

11) Александар Бркић, у електронском писму свом оцу, 9. 10. 2019, из Лондона.